закладів] / М.Й. Варій, В.Л. Ортинський. – 2-е вид. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 376 с.

3. Греков Ф.В. Краткий исторический очерк военно-учебных заведений / Ф.В. Греков. – М., 1910. – 216 с.

4. Росселевич А.М. Кадетские корпуса за рубежом 1920–1945 / А.М. Росселевич. – Нью-Йорк : Издание Объединения Кадет Российских Зарубежных Кадетских Корпусов. – 502 с.

5. Положение о кадетских корпусах. – СПб : Тип. М.М. Стасюлевича, 1886. – С. 92.

6. Енциклопедія історії України : [у 5 т.]. – Т. 1. – К. : Наукова думка, 2003. – 688 с.

УДК 378:37.011.3:316.61

SOCIOCULTURAL UPBRINGING OF YOUNG LEARNERS BY MEANS OF FOREIGN LITERATURE

Mykhailova O.S., Candidate of Pedagogical Science,
Associate Professor,
Associate Professor of the Department of English with Teaching Methods
In pre-school and elementary education
Zhytomyr Ivan Franko State University

The article deals with the problem of sociocultural upbringing of primary school children by means of foreign literature. The research highlights the main characteristics of sociocultural upbringing of young learners by means of foreign literature; justifies the usage of non-standard activities, which allow to realize the most practical goal of sociocultural upbringing and education; and gives an example of a non-standard lesson of sociocultural upbringing of young learners by means of foreign literature.

Key words: *sociocultural upbringing, young learners, primary school, foreign literature.*

Михайлова О.С. СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті порушено проблему соціокультурного виховання учнів початкової школи засобами іноземної літератури. Дослідження висвітлює основні характеристики соціокультурного виховання молодших школярів, обґрунтовує застосування нестандартних занять, які дозволяють максимально реалізувати практичну мету соціокультурного виховання й навчання, та подає приклад нестандартного заняття соціокультурного виховання молодших школярів засобами іноземної літератури.

Ключові слова: *соціокультурне виховання, молодші школярі, початкова школа, іноземна література.*

У статье затронута проблема социокультурного воспитания учеников начальной школы средствами иностранной литературы. Исследование освещает основные характеристики социокультурного воспитания младших школьников, обосновывает применение нестандартных занятий, которые позволяют максимально реализовать практическую цель социокультурного воспитания и обучения, и предоставляет пример нестандартного занятия социокультурного воспитания младших школьников средствами иностранной литературы.

Ключевые слова: *социокультурное воспитание, младшие школьники, начальная школа, иностранная литература.*

Постановка проблеми. Необхідність формування особистості, здатної до міжкультурного спілкування, лежить в основі сучасного соціального замовлення в галузі освіти. Відомо, що метою навчання іноземної мови (далі – ІМ) є формування іншомовної комунікативної компетентності, що включає в себе як мовну, так і соціокультурну компетентність (далі – СКК), бо без знання соціокультурного (далі – СК) не можна сформувати комунікативну компетентність навіть в обмежених межах. Вивчення мови і культури одночасно забезпечує не тільки ефективне досягнення практичних, загальноосвітніх і розвиваючих цілей, а й містить значні можливості для виклику і подальшої підтримки мотивації учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми соціокультурного виховання (далі – СКВ) досліджуються у працях П.В. Беха, М.М. Боритка, М.Б. Бородька, О.І. Вишневського, Л.Я. Касюка, О.В. Киричука та ін. Дослідження процесу СКВ представлене у наукових дослідженнях у таких аспектах: виховання засобами ІМ (О.І. Вишневський, І.Л. Бім, Н.Ф. Бориско,

Ю.І. Пассов, В.В. Раєвський, Є.П. Шубін); трудового, естетичного, морального виховання (М.Б. Бородько, Н.А. Молодіченко, В.О. Сухомлинський, Г.І. Щукіна); інтернаціонального і патріотичного виховання (Р.І. Антонюк, Г.Г. Ващенко). Використання СК підходу у вивченні ІМ займались ряд провідних вчених, таких як: Гордієнко Л.Л., Коломінова О.О., Верисюкін Ю.Л., Сафонова В.В., Beebe, Dulay, Burt, Bodman, Takahashi та багато інших.

Аналіз спеціальної літератури показав, що одним із найважливіших завдань навчання ІМ в школі є формування та розвиток СКК у всіх її окресленнях. У процесі формування СКК всі окреслені компоненти мають бути враховані та включені у процес навчання, починаючи з початкового етапу навчання у загальних навчальних закладах (далі – ЗНЗ).

Постановка завдання. Аналіз науково-методичної літератури та вивчення досвіду роботи початкової школи засвідчив, що для сприятливого розвитку СКВ учнів у навчальній роботі загальноосвітніх початкових шкіл учителі широко застосовують виховний потенціал міжпредметних зв'язків, що є одним із шляхів інтеграції СК освіти, об'єктивною основою встановлення та вдосконалення її змісту, а також засобом підвищення загальноосвітнього та загальнокультурного потенціалу особистості молодшого школяра.

Метою статті є приклад нестандартного заняття СКВ молодших школярів засобами іноземної літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжкультурне спілкування передбачає отримання учнями соціокультурної освіти засобами рідної та ІМ, але воно може бути ефективним при умові, що такий тип освіти засвоюється за принципами: принцип дидактичної культурної відповідності; принцип діалогу культур та цивілізацій; принцип домінування методичного прийняття проблемних культурознавчих завдань [2, с. 27]. Вирішення цієї проблеми при вивченні ІМ забезпечується формуванням у учнів СКК, що являє собою сукупність фонових і країнознавчих знань, моделей мовленнєвої та немовленнєвої комунікативної поведінки, володіння певним СК лінгвістичним мінімумом, а також вмінням і навичками їх практичного використання під час іншомовного спілкування в діалозі культур. Знання суспільства і культури спільноти або спільнот країни, мова якої вивчається, є одним з аспектів знань світу. Разом з тим, велике значення для того, хто вивчає мову, має його особлива увага до соціокультурних знань, а надто коли інші аспекти знань лежать поза попереднім досвідом учня або викривлені стереотипами. Характерні риси певного європейського суспільства та його культури можуть бути пов'язані з такими чинниками як: 1) повсякденне життя; 2) умови життя; 3) міжособистісні стосунки. Крім того, під СКК розуміють систему соціокультурних знань, навичок, вмінь, що забезпечує здатність учнів орієнтуватися в корпусі англомовного світу, мови, традицій. У процесі навчання СКК виконує ряд важливих функцій: 1) інформаційну; 2) орієнтувальну; 3) контролюючу. Підводячи підсумок, відмічаємо, що одним із найважливіших завдань навчання ІМ в школі є формування та розвиток СКК у всіх її окресленнях. У процесі формування СКК всі окреслені компоненти мають бути враховані та включені у процес навчання, починаючи з початкового етапу навчання у ЗНЗ [1, с. 31].

СКВ молодших школярів найефективніше здійснювати за допомогою нестандартних уроків, які підвищують мотивацію навчання школярів та служать розвитку багатьох здібностей: уміння декламувати вірші, інсценувати літературні твори, співати ІМ та широко знайомитися з традиціями, звичаями і культурною спадщиною англомовних країн. Також ці уроки дозволяють максимально реалізувати практичну мету СКВ й навчання: розвинути загальнокультурний світогляд учнів, познайомити з культурою інших народів, сприяти розвитку якостей, необхідних для СК життя, таких як толерантність до іншої культури, гордість за свою рідну країну [5, с. 26]. Уся діяльність учнів на уроці підпорядкована головній меті СКВ засобами ІМ.

На початковому етапі СКВ найкраще використовувати ігрові завдання у вигляді уроку-казки, уроку-подорожі, уроку-КВНу як способу розвитку спостережливості та кмітливості. Такі типи уроків сприяють більш поглибленому вивченню ІМ та іншомовної культури. Вони дають можливість учням не тільки краще засвоїти мовний матеріал, але й вивчати різні СК явища, аналізувати їх та порівнювати з власними.

Прикладом нестандартного заняття СКВ молодших школярів є урок-подорож. Такі уроки в початковій школі особливо важливі, оскільки молодші школярі знають багато різних казок, пам'ятають багатьох казкових героїв і вірять у правильність їхніх вчинків. Кожна казка несене в собі певну мораль: справедливість, милосердя, чесність, порядність, любов. Саме тому використання казки з виховною метою на початковому етапі навчання

не викликає жодних сумнівів. Знайомство з казкою розширює світогляд школярів і збагачує їх уяву й пам'ять. Подорожуючи світом казки, молодші школярі можуть не тільки спробувати інсценувати неважкі розповіді або їх фрагменти, зіграти казкових героїв, але й розповісти казку, ілюструючи її власними малюнками.

Тема: In the Land of Fairy-tales

Мета: розвивати СК світогляд учнів, здатність співпереживати, проявляти чуйність та увагу, виховувати доброту та працьовитість, вміння цінувати турботу та справедливість; ознайомити учнів з казками англомовних країн, їх героями; звернути увагу на те, як поводяться персонажі англійських казок, які риси характеру їм притаманні, а також порівняти їх з українськими казковими героями.

Обладнання: тексти, картинки, вікторини, кросворди.

ХІД УРОКУ

Teacher: **Dear friends! Today we shall travel to the world of fairy-tales. We shall meet many characters from your favourite tale. I hope that all of you like them immensely. So, let's start. We begin our lesson with a parade of the fairy-tale characters. They will introduce themselves. And your task is to guess who they are and from what fairy-tale they have come.**

Cinderella: I am a beautiful girl. I have long fairy hair. My eyes are blue and big. But I have no nice dresses. I have no beautiful shoes. I sleep in the kitchen. I have no mother. But my sisters have beautiful dresses and shoes. Who am I?

Malvina: I am a very nice girl. I have a round face. My eyes are large and blue. My hair is blue and long. I have a blue ribbon in my hair. My dress is blue too. I'm kind and clever. I can read and write. I help my friends. Who am I?

Karabas-Barabas: I'm a big man. I have a very long beard. My mouth is big and round. My eyes are very big and round too. I am…

Red Riding Hood: I am a nice little girl. I love my mother and grandmother. I have a white skirt and shirt on. I have a red hat on. I have a basket in my hand. Who am I?

Pinocchio: I'm small and very thin. I have a long nose. My hair is long. I have a hat on. I'm kind to my friends. I help them. I was made of wood. I am…

Teacher: **Well done. You have guessed all the heroes of the fairy-tales. Sometimes we feel like a hero after the victory. So, any person can be a hero in this or that situation. Oxford Word Power Dictionary for learners of English defines hero as "a person who is admired, especially for having done something very brave, difficult or good". So, what kind of person a hero should be?**

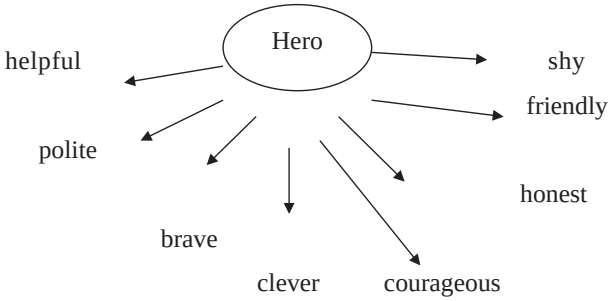

Teacher: **Tell your class what character you like and whom you dislike using these adjectives.**

Example: I like Cinderella, because she is friendly and polite.

Teacher: **Now, please let's read a fairy-tale "Cinderella" in roles.**

Narrator: Once upon a time, in a far way place, there lived a beautiful girl called Cinderella. She lives in an old house with her stepmother and two sisters.

Teacher: **Look at the pictures of the two houses and find the differences between them. Try to guess what house is typical of Ukrainians and what – of Englishmen. Say why?**

1)

2)

Narrator: They were horrid to her because she was beautiful and they were not. Cinderella's only friends were the mice who lived in the house, and Bruno the dog. Cinderella worked hard in the house. She wore old clothes and did all the cleaning, polishing, cooking and mending. Her stepsisters, who were very ugly, dressed in fine clothes and went out to parties. One day an invitation came from the palace. The king and queen were giving a ball for their son, the prince. All the young ladies in the land were invited to attend.

The sisters: The prince will choose his bride at the ball!

Cinderella (her eyes sparkling): How exciting!

Stepmother and stepsisters (laughing): How can you go to the ball! You have nothing to wear. And anyway, you will have to help us to get ready.

Narrator: The day of the ball arrived and the ugly sisters found lots of jobs for Cinderella to do.

Stepsisters 1 (loudly shouting): Cinderella, wash my stockings and curl my hair!

Stepsisters 2: Cinderella, find my fan and fetch my dancing slippers!

Narrator: And all the time, Cinderella's stepmother scolded her for being so slow. At last the ugly sisters were dressed in their finest clothes, ready for the ball. Their coach arrived and they climbed in, chattering and singing happily. They waved to their mother.

Stepsisters: Good-bye, Cinderella!

Teacher: **Look at the party clothes the sisters were dressed in. What is unusual for you? What Ukrainian fairy-characters wear?**

Narrator: Cinderella went out into the garden and cried and cried.

Teacher: **Look at the gardens. What garden looks like yours? Explain why?**

Cinderella (sobbing)*:* If I only could go to the ball.

Narrator: Suddenly she saw a strange light in the sky. Cinderella rubbed her eyes to see if she was dreaming. But when she looked again she saw a lady standing in front of her holding a wand.

Fairy (kindly): Don't cry, Cinderella. I am your fairy, godmother.

Teacher: **Look at Cinderella's godmother. Do you have a godmother? When does your godmother visit you?**

Fairy: You are going to the ball. But first, you must fetch me a large pumpkin.

Narrator: Cinderella found the biggest and fattest pumpkin in the garden and Bruno and the mice helped her to bring it to the fairy godmother. With a wave of her wand and a flash of light, the fairy godmother turned the pumpkin into a beautiful coach.

Cinderella: I can not believe my eyes!

Narrator: The fairy godmother waved her wand again and turned the mice into fine horses and a driver for the sparkling coach. Bruno the dog became a very handsome footman.

Fairy: There. Now you are ready!

Narrator: The fairy godmother saw that Cinderella was still wearing her old dress.

Fairy: Oh, dear me! That will never do!

Narrator: She waved her magic wand once more. Suddenly Cinderella's old clothes disappeared and she was dressed in the most beautiful ball-gown that she had ever seen. She had dainty glass slippers on her feet and long satin gloves on here hands.

Teacher: **Look at Cinderella's dress. Do Ukrainian girls wear such dresses? When?**

Teacher: **Look at Cinderella's presents. As you've just read all these things are presents from her godmother. What presents do you receive from your godmother? Are they different?**

Cinderella: Oh! How can I ever thank you.

Fairy: Just have a wonderful time. But remember, the magic stops at midnight.

Narrator: Cinderella promised that she would be home by midnight. Then stepped into the magic coach and waved good-bye to her fairy godmother. She was going to the ball. The palace looked splendid. Every room was filled with music and lights.

Teacher: **Listen to the English music at the ball and say what holiday it reminds you of. Can you dance like Cinderella? Let's try.**

Narrator: As the clock struck twelve, the magic coach, driver, footman and horses all disappeared. The magic had stopped. Next morning the kingdom was filled with news of the ball and the prince's search for the owner of a glass slipper. The Grand Duke was visiting every house in the land with the glass slipper in his hand.

Teacher: **Who from Ukrainian fairy-tale heroes brought slippers to his sweetheart?**

Pupil: Wakulla, the smith, brought slippers to his sweetheart, Oksana, in the Ukrainian fairy-tale "Night before Christmas".

Teacher: **Look at the pictures of different footwear and try to guess where Cinderella's slipper is. What is the difference between Cinderella's slipper and Ukrainian 'chobotok'?**

Narrator: The Duke was delighted. His search was over. The ugly sisters and the cruel stepmother were furious that Cinderella should have the other glass slipper. They could not think how it could have happened. So Cinderella married the prince. The mice and Bruno the Dog went to live with them in the palace. And they all lived happily ever after.

Teacher: **Look at the picture of Cinderella's wedding. Let's compare Cinderella's wedding and Ukrainian one.**

1) 2)

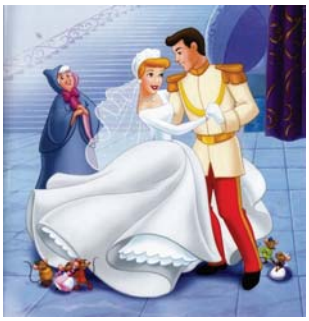

Teacher: **Look at the characters and say.**

kind,

happy,

cruel,

Who was

generous,

helpful?

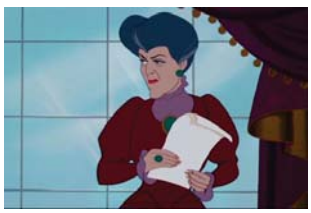

Teacher: **Let's say what you have in common with Cinderella? Fairy-tales and its characters, whatever country they belong to, teach us to be kind, to love each other people, to be good, friendly to everybody.**

Висновки та результати дослідження. Отже, вихованню повинні сприяти не тільки окремі заходи, які проводяться після уроків, а й сам навчальний процес. Адже тісний зв'язок навчання і виховання допомагає розвитку естетичних смаків і світогляду учнів, стимулюванню дітей до активності, відповідальності, виразності, артистичності, а також підтримує мотивацію до оволодіння ІМ в цілому.

Перспективою подальших наукових досліджень залишаються такі питання, як розробка методики використання індивідуальних та групових завдань для соціокультурного виховання учнів початкової школи ЗНЗ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бігич О.Б. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: [підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів] / [Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін.] ; за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

2. Беляев Б.В. Психологический анализ новых методических принципов обучения иностранным языкам / Б.В. Беляев // Иностранные языки в школе. – 1990. – № 3. – С. 27-31.

3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання // Науковий редактор українського видання Ніколаєва С.Ю. – К.: Лепнвіт. – 2003. – 28 с.

4. Навчальні програми з іноземних мов: для загальноосвітніх навч. закл. і спец. шкіл із поглибл. вивченням іноозем. Мов. 1–4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 96 с.

5. Першукова О. Сприяючи міжкультурному вихованню // Іноземні мови. – 2013. – № 1. – С. 96-98.